

education

Department:
Education
North West Provincial Government
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

TLHATLHOBO YA POROFENSE

MOPHATO 11

SETSWANA PUO YA GAE P1

SEETEBOSIGO 2024

MADUO: 70

NAKO: Diura di le 2

Pampiri e, e na le ditsebe di le 10.

DITAELO LE TSHEDIMOSETSO

1. Pampiri e, e kgaogantswe ka DIKAROLO di le THARO.

KAROLO YA A: Tekatthaloganyo (30)
KAROLO YA B: Tshobokanyo (10)
KAROLO YA C: Tiriso ya puo (30)

2. Buisa ditaelo TSOTLHE ka kelotlhoko.

3. Araba dipotso tsotlhe.

4. Simolola karolo NNGWE le NNGWE mo tsebeng e NTŠHWA.

5. Thala mola morago ga KAROLO NNGWE le NNGWE.

6. Nomora karabo NNGWE le NNGWE jaaka potso e nomorilwe.

7. Kwala sentle ka mokwalo o o buisegang.

8. Tlhokomela mopeleto le popego ya dipolelo.

9. Kabo ya nako e e tshikinngwang:

KAROLO YA A: 50 metsotso
KAROLO YA B: 30 metsotso
KAROLO YA C: 40 metsotso

10. Kwala sentle ka mokwalo o o buisegang le ka mopeleto o o kannweng ke Lekgotla la Bosetšhaba la Puo ya Setswana.

KAROLO YA A: TEKATLHALOGANYO**POTSO 1**

1.1 Buisa temana e e latelang, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA A (TEMANA)

1	Fa dilo di ka bo di diragala go ya ka keletso ya rona, Mathulwe o ne a tshwanetse go nna wa ntlha go itse. Le gale e rile 'tlhokwa-la-tsela le mo loma tsebe, ya bo e le batho ba bile ba setse ba lebetse go kgwathana fa ba sena go fapaana nae. Mafoko a mašwa mo ditsebeng tsa gagwe a ne a bile a tswapogile mo motseng wa Mamelodi 'a Tshwane 'a Mmamelodi. Fa a utlwela ka tlhokwa la tsela, ke fa Tselane a batletswe go goroswa – e seng go tlhongwa letlhokwa.	5
2	“Monna, Mathulwe, a o tiisitse ga rotwe fa o re o ntse o sa itse sepe?” Tlhagale – tsala ya ga Mathulwe ya tlhogo ya kgomo – a botsa a sa dumele. E rile Mathulwe a ya go dira kwa Siemens morago ga go wetsa Materiki, Tlhagale ena a leba bopodising gonne boobabedi ba ne ba lela ka sekolo se se sa feleng jaaka e kete sekolo ke magorogelo ntswa tota e le mayo – bobedi jo, e le tshega le lerago.	10
3	“Le e seng mokgwasa.” Mathulwe a bua a fufutse phatla, menwana e e ntshang sakarete e roroma jaaka ya motho wa letshoroma. “Mme motse otlhe o itse mafoko ao. Fa e le gompieno a phatlaladitswe lefatshe lotlhe ka mmadikgang wa Naledi”. Tlhagale a re kuranta gwa, a e petleka fa pele ga Mathulwe – yo jaanong tlhogo ya gagwe e neng e dikologa jaaka motho a opilwe ka thobane mo thining ya tsebe – ka la: “Matlho ke diala...”	15
4	Mo sefatlhegong sa kuranta a fathwa ke setshwantsho sa ga Tselane le ngaka Moatlhodi ooraKeitsile. Mo go sona ba tshwaragane ka diatla, Tselane a gadimile moeka ka monyenyo o o fa, o o ka gakolosang tau marapo! Matlho a ga Moatlhodi a lakasela sa a katse e bona mašwi, gonne mmatla sa gagwe a se bone. Pego ya khutla e lebisitswe mafoko go bosisi jwa ga Tselane.	20 25
5	Mathulwe a gopa mowa fa a fetsa go buisa manyaapelo ao. “Morwarra, o nkgoteleditse lobone ke le mo lefifing, mme ga ke rate tulo e ke iphitlhelang ke le mo go yona...Ke ne ke setse ke senyegile. O itse sentle gore fa e ka re o goroga mo gae o tswa majako, o solofetse go amogelwa ke megolokwane, wa fitlhela metlaagana ya gaeno e se yo fa o itseng e ne e tlhomilwe gona, o ka ikutlwa jang. O ka se ka wa dumela boammaaruri bo go rotoletse matlho”. Menwana ya roroma ga letsatsi la maroro mariga.	30
6	“Mathulwe, ngwana 'a mma,” a bua a mmaya seatla mo legetleng, “ke a itse e bile ke tlhaloganya maikutlo a gago sentle. Ga go bonolo go tsaya dilo jaaka di eme, e seng jaaka di ne di ntse, kana jaaka o eletsa di ka bo di eme. Se ileng se ile...” A leka go kaba madi a ntho e keleketa.	35
7	“Se ileng se ile Tlhagale...lentswe la timelela jaaka mogatla wa naledi ya motšhotšhonono. “Ba nkgotlhile leilho ka menwana, mme le nna ke ba otlhetse menwana.” “Ngwana 'a mma, ikgomotse ka mafoko a bagolo: se ileng se ile. Latlha seditse, o bee marumo fatshe...Tselane o dirile a itse, o	40

wa gago o ratana le motho yo mongwe? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (2)

1.1.10 Go ya ka setlhangwa, a ke ntlha kgotsa kakanyo gore Tselane o ne a rutebile? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (2)

1.1.11 Kopano ya ga Tselane le ngaka Moatlhodi e diragetse jang? (2)

1.1.12 Naya dithutego tsa ga Tselane le Moatlhodi go ya ka setlhangwa. (2)

1.2 Leba setshwantsho se se latelang, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA B (SETSHWANTSHO)

[Se nopotswe go tswa go www.bing.com]

1.2.1 Setlhangwa A le Setlhangwa B di bua ka ga eng? (2)

1.2.2 Naya dintlha di le PEDI tse Setlhangwa A le Setlhangwa B di farologanang ka tsona. (4)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA A: [30]

KAROLO YA B: TSHOBOKANYO**POTSO 2**

Buisa temana e e fa tlase ka kelotlhoko. E tthagisa dintlha ka ga ditsela tse morutabana a ka di dirisang go tokafatsa dipholo tsa barutwana.

ELA TLHOKO: O tshwanetse go dira tse di latelang:

1. Sobokanya o dirisa mafoko a gago, mme o sa fetole bokao jwa temana, ka go tthagisa ditsela di le SUPA tse morutabana o ka di dirisang go tokafatsa maduo a barutwana ba gagwe.
2. Kwala ka temana.
3. Boleele bo se fete mafoko a a ka nnang 90.
4. Tshobokanyo e se ka ya newa setlhogo.
5. Kwala palo ya mafoko a o a dirisitseng kwa bokhutlong jwa tshobokanyo.

SETLHANGWA C

Borutabana ke pitso. Batho ba le bantsi ba akanya fa tiro ya barutabana e le botlhofo. Bangwe ba latofatsa barutabana go bona malatsi a le mantsi a boikhutso mo ngwageng. Barutabana ba samagane le namane e tona thata ya tiro ya go bona gore barutwana ba bona dipholo tse di tlaa fetolang matshelo a bona.

Barutwana fela jaaka barutabana, ga ba tshwane. Go barutwana ba ba tlhokang nako e le ntsi ya go tthaloganya se se rutilweng mo nakong e le nnye. Barutabana go tswa kwa mephatong e e kwa tlase ba neetswe neo ya go fitlhelela morutwana mongwe le mongwe ka ditsela tse di farologaneng. Mo bokhutlong jwa mophato wa marematlou, barutabana ba solofetswe go dira motlholo mme morutwana mongwe le mongwe a bone dipholo tse di kgalhisang. Mongwe wa barutabana ba ba kgonneng go bona dipholo tse di kgalhisang o abelana ka maele a a latelang go thusa barutabana go tokafatsa dipholo tsa bona:

Morutabana a rate tiro ya gagwe le serutwa sa gagwe. Fa o rata tiro ya gago, o tlaa e dira ka manontlhotlho ka metlha. Neela barutwana nako ya go botsa dipotso mo ba sa tthaloganyeng teng. O se ba felele pelo. Rata barutwana ba gago jaaka ba gago ba madi. Itse barutwana ba gago le bokgoni jwa bona ka go farologana. Tthaloganya maemo a kwa magaeng a bona mme o dire botsalano le batsadi ba barutwana ba gago. Ngwana sejo o a tlhakanelwa. Batsadi ba tlaa go thusa go tlhokomela gore morutwana o dira tiro ya gago kwa gae, e seng fela mo sekolong. Neela barutwana ditiro go netefatsa fa ba tthalogantse se se neng se rutiwa. Tshwaya ditiro tsa barutwana ka gale fa ba sena go kwala. Nna le botsalano jo bo phepa le barutwana ba gago. Ruta barutwana go tthagisa tiro e e phepa ka gale. Barutwana ba gakololwe ka gale gore ga se wena yo o ileng go ba tshwaela mo bokhutlong jwa ngwaga. Ruta barutwana go itshepa.

[Boithamededi ka Mme Walaga MF: Mopitlwe 2024]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: TIRISO YA PUO**POTSO 3: PAPATSO**

Sekaseka papatso e e fa tlase, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA D

[E nopotswe go tswa mo inthaneteng]

3.1 Tlhopha karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Kuno e e bapadiwang e, ke...

A sejo

B senotsididi

C merogo

D nama

(1)

3.2 Nopola puo e e digelang mo papatsong e.

(2)

3.3 Goreng leina King Meal le kwadilwe ka mokwalo o mogolo?

(2)

3.4 Naya dintlha di le PEDI tsa tshedimosetso ya botlhokwa tse di tlaelang mo papatsong e, tse di tlaa dirang gore go nne thata go fitlhelela kuno e.

(2)

- 3.5 Mmapatsi o dirisitse malepa afe a papatso go ngoka bareki? Neela le le lengwe fela. (1)
- 3.6 Bolela mofuta wa lethophi le le tlhagelelang mo papatsong e. (1)
- 3.7 Lesupi le le tlhagelelang mo papatsong ke la maemo afe? (1)
- [10]**

POTSO 4: KHATHUNU

Sekaseka khathunu e e fa tlase, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA E

[E nopotswe go tswa mo inthaneteng]

- 4.1 Tlhophi karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Maikutlo a a senolwang ke mmui mo khathunung e, ke a...

- A lenyatso
- B boitumelo
- C kutlobotlhoko
- D lerato

(1)

- 4.2 Fa o bona, a motho yo, o araba se se buiwang ke selo se a se tshwereng ka seatla? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka.

(2)

- 4.3 Tiragalo ya khathunu e, e diragalela kwa kae? Tshegetsa ka lebaka. (2)
- 4.4 Go moma molomo ga motho yo o mo khathunung e, go kaya eng? (1)
- 4.5 Bokao jwa molaetsa o o tswang mo selong se se buang mo khathunung ka maokelo, ke bofe? (1)
- 4.6 Neela lekaelagongwe la lefoko 'potlako' go tswa mo khathunung. (1)
- 4.7 Dirisa 'bona' jaaka leemeditota mo polelong ya gago mme o le thalele. (2)
- [10]**

POTSO 5: TEMANA YA POROUSE

Buisa temana e e latelang, mme morago o arabe dipotso.

SETLHANGWA F

1	Sebeki ke mosimane wa kwa Molorwe, o nyetse Moipone yo o tswang kwa ZONE 5 kwa Ga-Rankuwa. Moipone o gaggamatswa ke mokgwa mongwe o dilo di dirwang ka ona fa Molorwe. Go tsoga ka makuku a naka tsa kgomo go twe go a phepafadiwa ke motlholo mo go ena. Ga a tlwaela go nna ka matsogo, fela fa e le tiro <u>e e</u> bokete ya fa magaeng ga a e batle. O kopile mogatse gore bogolo ba fudugele kwa Geelhout Park mme monna a supa letsatsi ka e le gofejane. Moipone a ipolelela gore o tlile go bontsha Sebeki gore ena ke mang.	5
2	Mosadi o ne a dira fa Motlhabe mme a dumalana le mosadi mongwe gore a tle kwa sekolong sa bona kwa Lerome. A tlogela mmatsale le lesele la dikgwedi di le robongwe. O ne a tsaya sebaka se seleele pele a tla gae le fa a ne a itse gore mmatsale ke motho yo o matlhagatlhaga mo ditirong tsa morafe. Kutlwano e ne e reketla, mosadimogolo a sena boikhutso, ka dinako tse dingwe a leba fela ka matlho maano a fedile. Dimpho ya nna ngwana wa gagwe.	10 15

[E nopotswe go tswa go Dumelang: B.A.Kotsebe le ba bangwe]

- 5.1 Nopola mainatota a le mabedi go tswa mo nopolong? (2)
- 5.2 Dirisa lediri le le ntshofaditsweng mo go mola 3 jaaka lediriletlhaedi mo polelong e o itlhametseng yona. (2)
- 5.3 Neela leina la popapolelo e e thaletsweng mo go mola 5. (1)
- 5.4 Leina matlho mo go mola 14 le dirisitswe jang? (1)
- 5.5 Nopola leitiri mo temaneng ya ntlha. (1)

- 5.6 Dirisa lebotsi 'mang' mo polelong e o itlhametseng yona jaaka tlhalosi ya kopanelo. (1)
- 5.7 Ntsha sekao sa lerui go tswa mo nopolong mme o le dirise mo polelong e o itlhametseng yona. (2)
[10]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA C: 30
PALOGOTLHE YA TLHATLHOBO: 70